

УДК 343.8:004.9
DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-1-17-24>

Покришень Дмитро Анатолійович,

кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Навчально-наукового інституту права,
правоохоронної діяльності та психології
(Пенітенціарна академія України, м. Чернігів)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9572-413X>

Нестеренко В'ячеслав В'ячеславович,

начальник сектору забезпечення якості вищої освіти
(Пенітенціарна академія України, м. Чернігів)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6113-6548>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПЕРСОНАЛУ ЗАЛУЧЕНОГО ДО ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

У статті досліджено сучасні тенденції цифрової трансформації у діяльності правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань та обґрунтовано ключову роль інформаційних технологій у професійній підготовці їх персоналу. Визначено, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) істотно змінює структуру й зміст освітнього процесу у відомчих закладах освіти, забезпечуючи формування цифрових компетентностей, необхідних для роботи в умовах функціонування електронних реєстрів, систем відеомоніторингу, аналітичних платформ та електронного документообігу.

Ключові слова: інформаційні технології, правоохоронні органи, цифровізація, професійна підготовка, правове забезпечення, кримінальні покарання, виправлення та ресоціалізація.

Постановка проблеми. Значення інформаційних технологій у сучасному світі важко переоцінити. Вони стали невід'ємною частиною повсякденного життя, трансформуючи способи комунікації, навчання, роботи та ведення бізнесу. Завдяки інформаційним технологіям з'явилися нові можливості для обміну знаннями та інформацією, що сприяли глобалізації та інтеграції різних культур і економік.

У сфері освіти інформаційні технології забезпечують доступ до безлічі ресурсів і навчальних матеріалів, що дозволяє учням і студентам отримувати знання у зручний для них спосіб. Онлайн-курси і вебінари роблять навчання більш гнучким і доступним, знижуючи бар'єри для тих, хто прагне навчатися.

Крім того, інформаційні технології відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки, комунікації та управлінні в різних сферах, включаючи державний сектор,

медицину та правоохоронні органи. В умовах швидкого розвитку технологій, їх значення продовжує зростати, формуючи майбутнє суспільства.

Інформаційні технології посідають ключове місце в трансформації системи професійної підготовки персоналу правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань, оскільки забезпечують модернізацію освітнього процесу та підвищують його відповідність сучасним вимогам безпеки, ефективності, прозорості та практик, орієнтованих на виправлення засуджених. Використання цифрових інструментів сприяє формуванню у фахівців компетентностей, необхідних для роботи в умовах цифровізації пенітенціарної системи, включаючи здатність працювати з електронними реєстрами, інформаційно-аналітичними системами, засобами кіберзахисту та електронного документообігу. Таке технологічне переоснащення дозволяє не лише

підвищити якість навчання, а й адаптувати підготовку до міжнародних стандартів функціонування органів виконання покарань, які забезпечують виправлення та ресоціалізацію засуджених.

Крім того, актуальність застосування інформаційних технологій зумовлена необхідністю оперативного реагування на нові виклики, такі як збільшення кількості цифрових правопорушень, зміни у поведінці засуджених, впровадження електронного моніторингу та дистанційних засобів контролю. Інноваційні навчальні платформи, симулятори ситуацій, віртуальні тренажери та системи дистанційного навчання надають можливість комплексно моделювати професійні ситуації, унеможливаючи ризики для безпеки та підвищуючи рівень професійної готовності персоналу. Таким чином, цифрові технології стають важливим інструментом формування кадрового потенціалу, здатного забезпечити ефективне функціонування правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань в Україні в умовах цифрової трансформації.

Попри значний потенціал цифрових технологій, правове забезпечення їх впровадження у діяльність правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань залишається недостатньо розвиненим, що формує низку системних проблем. Нормативно-правова база не повною мірою регламентує порядок використання інформаційних систем у процесі професійної підготовки персоналу, зокрема питання захисту персональних даних, юридичної сили електронних документів, відповідальності за порушення кібербезпеки та стандартизації цифрових навчальних ресурсів. Наявність цих прогалин ускладнює комплексне впровадження сучасних технологій, створює ризики правової невизначеності та знижує ефективність цифрової трансформації освітньої діяльності у відомчих закладах освіти.

Завданням дослідження є: проаналізувати наукові підходи щодо застосування інформаційних технологій у правоохоронній та пенітенціарній діяльності; визначити особливості та потенціал цифрових інструментів у професійній підготовці персоналу залученого до виконання кримінальних покарань; окреслити ключові правові проблеми, що перешкоджають ефективному впровадженню ІКТ; дослідити сучасний стан нормативно-правового регулювання цифровізації у сфері виконання покарань; сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового забезпечення та розвитку інформаційної інфраструктури у системі підготовки кадрів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сокуренко В.В. обґрунтовує важливість впровадження інформаційних технологій у криміналістику як необхідної умови розвитку в умовах сучасного інформаційного суспільства. Акцентовано увагу на процесі технологізації криміналістики, який передбачає інтеграцію новітніх інформаційних інструментів у практику правоохоронних органів. Підкреслюється, що застосування інформаційних технологій у криміналістичній техніці, тактиці та методиці розслідування дозволяє значно підвищити ефективність протидії злочинності, що набуває особливої актуальності в умовах динамічних соціальних змін. Інформатизація суспільства зумовила необхідність адаптації традиційних криміналістичних методів до нових реалій, зокрема до роботи з віртуальними слідами, які залишаються в результаті протиправної діяльності. Зазначається, що класичні підходи, орієнтовані на аналіз матеріальних об'єктів, є недостатніми для ефективної роботи з електронними доказами, що потребує від слідчих нових знань та інструментів. Використання техно-

логій метаданих, автоматизованого розпізнавання осіб та інших цифрових інструментів сприяє оптимізації процесів ідентифікації підозрюваних і збору доказової інформації. Така адаптація технологій створює передумови для підвищення прозорості та ефективності всієї системи кримінальної юстиції. Окремий акцент зроблено на значенні професійної підготовки кадрів, яка має відповідати викликам цифрової доби. Систематичне навчання, практичні тренінги та ознайомлення зі спеціалізованими програмними продуктами є необхідною умовою підвищення кваліфікації слідчих. Отже, інформаційні технології виступають органічною складовою сучасної криміналістики, а їх широке впровадження є необхідною передумовою ефективної протидії злочинності. Розробка й застосування інноваційних технологічних рішень здатні не лише прискорити процес розкриття злочинів, але й забезпечити їх запобігання, що має фундаментальне значення для зміцнення правопорядку в Україні [4, с. 8-12].

У дослідженні Іванова І.Є. акцент зроблено на необхідності інтеграції інформаційних технологій у різні аспекти діяльності Національної поліції України з метою підвищення оперативності, прозорості та ефективності правоохоронної роботи. Розглядаються сучасні інформаційні системи, які вже використовуються або можуть бути запроваджені автоматизовані системи обліку злочинів, платформи для обміну даними, інструменти аналітики великих даних, GIS-сервіси для картографічного відображення кримінальної обстановки тощо. Інформаційні технології слугують не просто технічним засобом, але й інструментом якісної зміни управлінської парадигми в поліції: від реактивного реагування до превентивного аналізу на основі прогнозування та постановки задач на основі аналітичного моніторингу. Створення єдиної інтегрованої інформаційної платформи дозволить об'єднати дані з різних підрозділів поліції та взаємодіяти з інституціями, такими як прокуратура, судова влада та Національна поліція. Розробка модулів прогнозування злочинності, які б на основі статистичних алгоритмів і машинного навчання могли виявляти "гарячі точки" та тенденції розвитку криміногенної обстановки. Крім того, підготовка персоналу до роботи з ІТ: впровадження системних тренінгів з цифрової грамотності, аналітичного мислення та інтерпретації даних, а також створення внутрішніх структурних підрозділів (або центрів підтримки), що здійснюватимуть супровід, модернізацію й аудит інформаційних систем [2, с. 93].

У дослідженні С. І. Спільника розглядається інформативно-аналітичне забезпечення кримінологічної діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України як системний засіб реалізації державної політики у сфері боротьби зі злочинністю. Визначено, що ефективність кримінологічної діяльності прямо залежить від якості збирання, обробки, зберігання та аналізу інформації про підсудних, засуджених, виправданих та інших осіб, що перебувають у правовому полі діяльності служби. Зазначається, що інформатизація суспільства та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій підняли роль інформаційно-аналітичного забезпечення на новий рівень, а класичні підходи до роботи з матеріальними носіями стають недостатніми перед викликами цифрової доби. Інформаційні системи, аналітична діяльність і управлінські рішення мають діяти в синергії, формуючи єдину інформаційну екосистему, здатну забезпечувати стратегічне планування, прогнозування злочинності, оперативне реагування та сприяти виправленню та ресоціалізації засуджених.

Крім того, запропоновано напрями вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення, серед яких осучаснення матеріально-технічного оснащення та залучення фахівців у сфері інформаційних технологій, посилення захисту інформаційних баз даних, а також оновлення нормативно-правової бази шляхом внесення змін і доповнень. Пропонується уніфікація технологічних процедур опрацювання інформації, інтеграція банків даних на різних рівнях та забезпечення їх взаємодії, а також розробка надійних систем інформаційної безпеки. Особливий підхід пропонується реалізовувати через законодавче закріплення правового статусу інформаційного забезпечення, що дозволяє зменшити дисбаланс між формальною нормативною базою та практичними можливостями органів служби. Таким чином, вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення сприймається як необхідна умова підвищення ефективності, науковості та прозорості кримінологічної діяльності в пенітенціарній системі України [5, с. 91–96].

Ларченко М. О. розглядає роль сучасних комп'ютерних технологій у процесі реформування пенітенціарної системи України. Ключовим завданням реформи є створення гуманістичної моделі виконання кримінальних покарань, яка гарантує безпеку суспільства та сприяє виправленню та ресоціалізації засуджених. Значна увага приділяється впровадженню інформаційно-технічних рішень, зокрема функціонуванню Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, використанню планшетів засудженими для реалізації права на листування та доступу до інформації, а також організації систем відеомоніторингу у виправних установах. Водночас зазначається, що цифровізація має слугувати механізмом запобігання катуванню та неналежному поведінню, що досягається завдяки застосуванню GPS-трекерів і відеореєстраторів для персоналу [3, с. 38].

Другий аспект дослідження стосується перспектив впровадження автоматизованих систем оцінки ризиків повторного злочину та використання кримінологічного моделювання з елементами штучного інтелекту. Це дозволяє прогнозувати ймовірність рецидиву та оцінювати ризики порушень умов пробації чи умовно-дострокового звільнення, що, на думку автора, підвищить прозорість рішень і зменшить корупційну складову. У статті також підкреслюється значення цифровізації для забезпечення доступу засуджених до освітніх програм у режимі онлайн і водночас акцентується на необхідності застосування систем захисту від кіберзагроз. Таким чином, можна констатувати про комплексну роль інформаційних технологій як засобу підвищення ефективності, безпеки та гуманізації вітчизняної пенітенціарної системи [3, с. 39–40].

Новітні ІКТ у контексті діяльності установ виконання покарань розглядаються як інтегрований комплекс програмних, технічних, комп'ютерних та телекомунікаційних засобів, що забезпечують підвищення ефективності управління пенітенціарною системою. Використання таких технологій спрямоване на створення безпечного середовища для засуджених, запобігання вчиненню ними повторних правопорушень, а також на систематизацію та накопичення практичного досвіду у сфері виправлення та ресоціалізації, а також реінтеграції після звільнення. Застосування ІКТ у цій сфе-

рі набуває стратегічного значення, оскільки поєднує функції контролю, аналітики та соціальної підтримки, забезпечуючи перехід від репресивної до реабілітаційно орієнтованої моделі виконання покарань [1, с. 65–67].

Метою статті є комплексний аналіз використання інформаційних технологій у професійній підготовці персоналу правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань в Україні та визначення напрямів удосконалення нормативно-правового регулювання цифрової трансформації пенітенціарної системи.

Виклад основного матеріалу. Впровадження інформаційних технологій у професійну підготовку персоналу залученого до виконання кримінальних покарань в Україні потребує системного нормативно-правового забезпечення, яке відповідало б сучасним технологічним викликам. Проведений аналіз показує, що існуюча правова база регулює лише окремі аспекти цифровізації, зокрема обробку персональних даних і функціонування окремих державних реєстрів, однак не охоплює комплекс питань, пов'язаних із використанням цифрових навчальних ресурсів, симуляторів, віртуальної аналітичної інфраструктури та електронного документообігу у процесі професійної підготовки. Наявність прогалів у регулюванні призводить до фрагментарного застосування цифрових інструментів і створює ризики правової невизначеності для відомчих закладів освіти.

Дослідження правових аспектів функціонування ІКТ у правоохоронних органах залучених до виконання кримінальних покарань в Україні свідчить про необхідність унормування питань інформаційної безпеки, правового статусу електронних слідів, стандартизації цифрових ресурсів для навчання, а також відповідальності персоналу за порушення правил використання інформаційних систем. Зокрема, потребують законодавчого уточнення процедури доступу до інформаційно-аналітичних баз, межі втручання у приватність засуджених при застосуванні систем моніторингу та заходів виправлення і ресоціалізації, а також вимоги до захисту інформації у віртуальних середовищах. Без чіткого регулювання цих аспектів цифровізація може створювати юридичні ризики, пов'язані як із захистом прав людини, так і з ефективністю виконання службових обов'язків.

Висновки. Узагальнення наукових позицій дозволяє стверджувати, що комплексне оновлення правової бази, розвиток цифрової інфраструктури та підвищення цифрової компетентності персоналу є передумовами формування сучасної моделі професійної підготовки кадрів залучених до виконання кримінальних покарань в Україні, зокрема Державної кримінально-виконавчої служби України, Національної поліції, органів пробації, Військової служби правопорядку та інших. Законодавче закріплення єдиних технічних стандартів, інтеграція вітчизняного законодавства з європейськими підходами до цифровізації сфери виконання покарань та створення інтегрованих інформаційних платформ сприятимуть підвищенню прозорості, ефективності та безпеки діяльності правоохоронних органів залучених до виконання кримінальних покарань. У цьому контексті цифрові технології мають розглядатися не як технічний інструмент, а як повноцінний елемент правового механізму забезпечення належного виконання кримінальних покарань.

Список використаних джерел

1. Богатирьов І. Г., Мізюк В. В. Соціалізація засудженого до умов життя в місцях несвободи України. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах сталого розвитку*: матеріали X Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ 10 грудня 2021 р.). Упоряд: Бевз С.І., Бирса Н.О., Серебрякова Ю.О. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. С. 65-67. https://kigap.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/02/Zbirka_conf_10.12.2021.pdf#page=66
2. Іванов І. Є. Інформаційні технології в діяльності національної поліції України. *Юридична наука*, 2020. (6(108)), 91–98. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-108-6-1.11>
3. Ларченко М. О. Використання комп'ютерних технологій при реформуванні пенітенціарної системи. *Пенітенціарна система у глобальному вимірі* : матеріали I Міжнар. пенітенціарного форуму (29–30 жовт. 2021 р., м. Рівне). Рівне : МЕРУ ім. акад. Степана Дем'янчука; Видавн. дім «Гельветика», 2021. С. 38-40.
4. Сокурєнко В. В. Особливості застосування інформаційних технологій у криміналістиці. *Застосування інформаційних технологій у правоохоронній діяльності*: матеріали Круглого столу (м. Харків, 14 груд. 2022 р.). Харків: ХНУВС, 2022. С. 8-12
5. Спільник С. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення кримінологічної діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України. *Правова позиція*. 2021. № 3 (32). С. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-3.17>

References

1. Bohatyrov, I. H., Mizyuk, V.V. (2021). Sotsializatsiia zasudzenoho do umov zhyttia v mistsiakh nesvobody [Socialisation of a convict to the conditions of living in places of lack of freedom in Ukraine]. *Pravove rehuliuвання suspilnykh vidnosyn v umovakh staloho rozvytku*: materialy X Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv 10 hrudnia 2021 r.). Uporiad: Bevz S.I., Byrsa N.O., Serebriakova Yu.O. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. P. 65–67. 1. https://kigap.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/02/Zbirka_conf_10.12.2021.pdf#page=66 [in Ukrainian].
2. Ivanov, I. Ye. (2020). Informatsiini tekhnolohii v diialnosti natsionalnoi politsii Ukrainy [Information technologies in activities national police of Ukraine]. *Yurydychna nauka*, (6(108)), 91–98. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-108-6-1.11> [in Ukrainian].
3. Larchenko, M. O. (2021). Vykorystannia komp'uternykh tekhnolohii pry reformuvanni penitentsiarnoi systemy [The use of computer technologies in reforming the penitentiary system]. *Penitentsiarna systema u hlobalnomu vymiri* : materialy I Mizhnar. penitentsiarnoho forumu (29–30 zhovt. 2021 r., m. Rivne). Rivne : MEHU im. akad. Stepana Dem'ianchuka; Vydavn. dim «Helvetyka». p. 38–40. [in Ukrainian].
4. Sokurenko, V. V. (2022). Osoblyvosti zastosuvannya informatsiinykh tekhnolohii u kryminalistytsi [Peculiarities of the application of information technologies in forensics]. *Zastosuvannya informatsiinykh tekhnolohii u pravookhoronni diialnosti*: materialy Kruhloho stolu (m. Kharkiv, 14 hrud. 2022 r.). Kharkiv: KhNUVS. p. 8–12 [in Ukrainian].
5. Spilnyk, S. I. (2021). Informatsiino-analychne zabezpechennia kryminolohichnoi diialnosti Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Information and analytical support for criminological activities of the State Criminal-Executive Service of Ukraine]. *Pravova pozytsiia*. № 3 (32). S. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2021-3.17> [in Ukrainian].

Pokryshen Dmytro,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law,
Law Enforcement Activities and Psychology
(*Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv*)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9572-413X>

Nesterenko Viacheslav,

Head of the Higher Education Quality Assurance Sector
(*Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv*)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6113-6548>

**LEGAL SUPPORT FOR THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES
IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF PERSONNEL INVOLVED
IN THE EXECUTION OF CRIMINAL PUNISHMENTS**

The article examines current trends in digital transformation within the activities of law enforcement agencies involved in custodial and security functions and substantiates the pivotal role of information technologies in the professional training of its personnel. It is determined that the use of information and communication technologies (ICT) significantly reshapes the structure and content of the educational process in departmental educational institutions, ensuring the development of digital competencies required for effective operation in environments characterised by electronic registers, video surveillance systems, analytical platforms, and electronic document management.

Particular emphasis is placed on the fact that technological modernisation of personnel training contributes to enhancing the effectiveness of professional duties, minimising security-related risks, and aligning training mechanisms with European standards of penitentiary and correctional practice. The study establishes that digital tools possess substantial potential for modelling professional situations through the use of simulators, virtual training environments, and distance

learning platforms, enabling the improvement of practical skills without creating additional security threats or incurring excessive resource costs.

Special attention is devoted to the legal aspects of ICT application, including gaps in the regulatory framework governing personal data protection, the determination of the legal status of electronic information, the standardisation of digital educational resources, and the regulation of cybersecurity procedures. It is demonstrated that the absence of a comprehensive legal framework generates risks of legal uncertainty and impedes the systematic implementation of digital technologies in personnel training and correction-oriented activities.

Based on an analysis of scholarly sources, the article substantiates the necessity of improving legislation through the integration of technical regulations, the unification of digital procedures, and the establishment of a coherent information ecosystem supporting both educational and operational activities of the law enforcement agencies involved in the execution of criminal penalties in Ukraine. The study proposes directions for enhancing the effectiveness of legal support for digitalisation, including the modernisation of the regulatory framework, the development of digital literacy among personnel, the creation of integrated information systems, and the implementation of robust information security mechanisms.

Key words: *information technologies, law enforcement agencies, digitalisation, professional training, legal regulation, criminal punishment, correction and resocialization.*

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026